

El Parc Regional del Prepirineu Català: un nou model de gestió del territori

Pep Llamas i Gironès,
Conseller Comarcal
de Medi Natural i
Seguretat Civil del
Berguedà

El nostre parc regional és un concepte similar al del parc natural regional francès a què aquí esteu acostumats.

Nosaltres partim d'una zona on l'espai a gestionar no està regulat per la Llei d'espais naturals de Catalunya, i aquesta és una de les seves gràcies. Els parcs regionals no estan inclosos en aquesta llei, però sí que els inclou la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura, en el capítol VI, de les Categories d'Àrees Protegides.

A Catalunya ens trobem davant d'una necessitat extrema de protecció del territori l'any 1985. En aquella època hi havia una idea de protecció molt metropolitana, on el que es pretenia era convertir, a més a més de protegir, diferents espais (taques disperses per tot Catalunya) en el jardí metropolità, el jardí de Barcelona. Això l'any 1985 va funcionar, i és el que ens dona peu a protegir l'Espai Natural del Pedraforca, que en aquells moments estava en plena expansió minera i s'havia de frenar. Ja anteriorment vam viure la situació del Parc Natural de Sant Llorenç, on es van haver d'articular figures de protecció per evitar-ne l'expansió urbanística, però tot això ho situem a l'any 1985.

La nostra societat va avançant, tenim altres necessitats i altres costums, patim una forta pressió turística, d'ús esportiu, abandonament de la població rural i renúncies a l'activitat tradicional basada en el primer sector. La Llei d'espais naturals, però, segueix sent exactament la mateixa que era l'any 1985, sense cap mena d'evolució i, per tant, cada vegada més deslligada de les necessitats de les zones rurals. Finalment, a l'àrea metropolitana, centre de decisió política, s'ha descobert que més enllà de Collserola hi ha un món rural, encara hi ha pagesos, hi ha agricultors, hi ha gent que viu del sector primari i que aquella idea de protecció del parc natural funciona de dilluns a divendres, però ens converteix aquests espais en veritables parcs d'atraccions els caps de setmana.

Nosaltres partim de la idea que un terreny protegit ha de ser un terreny gestionat, si no passem a tenir grans zones abandonades.

Per tant, tenim la necessitat de crear zones on predomini el desenvolupament rural (en tots els seus àmbits), combinat amb la protecció del medi natural i amb el sector terciari.

A l'alt Berguedà creem un espai de debat, anàlisi de necessitats i propostes de solució entre quatre municipis (Cercs, Figols, Vallcebre i Castellar del Riu) i el Consell Comarcal.

De seguida veiem que la solució no passa pas per crear més espais protegits ni figures especials de protecció que acaben anant en detriment de les pretensions de desenvolupament rural que necessita aquesta zona.

Delimitem una superfície suficientment àmplia, i que ens dona el muscle suficient per iniciar aquest projecte: en aquests moments el parc regional ocupa 13.600 Ha, amb una ampliació futura fins a arribar al que estava planificat fa molts anys per la Diputació de Barcelona, que era el Parc Natural de Catllaràs, que no va ser desenvolupat mai. A mesura que altres ajuntaments hi vagin demanant l'ingrés, el parc té un potencial de fins a 44.000 Ha en la primera fase de creixement.

La delimitació actual d'aquest parc regional és estratègica, per poder facilitar-ne l'expansió cap al Solsonès, a la província de Lleida, i cap al Ripollès, a la de Girona, fins a assolir, en diferents fases, el Prepirineu català i donar sentit al seu nom. Aquestes fases d'expansió posteriors actualment no estan ni quantificades ni molt menys temporitzades, però sí que l'anàlisi orogràfica, econòmica i sociològica fa que cada ajuntament que vegi els avantatges d'aquest model de gestió pugui adherir-s'hi fàcilment. L'expansió, tant en la primera fase com en les posteriors, ha de ser feta a mode de taca d'oli, sense generar discontinuïtats territorials i evitant el solapament amb altres figures incloses en el ENPE (espais naturals de protecció especial).

La gestió dels espais naturals existents ens ve tota donada pels impulsors o pels declarants, majoritàriament la Diputació de Barcelona o la Generalitat de Catalunya, on la figura dels ajuntaments, com a partícips de la gestió i governança és molt petita; i encara és menor la de totes aquelles persones, empreses o entitats que desenvolupen la seva activitat dins d'aquests espais. Per tant, en la creació del parc regional busquem totes les esclatxes legals que podem trobar-hi per tal de fer una gestió de proximitat on es doni la màxima rellevància als ajuntaments i a tots els agents compresos a la zona del parc. Utilitzem, doncs, tota la normativa municipal, sobretot ordenances, perquè els ajuntaments, a través d'una associació

Parc
Regional del
Prepirineu Català

de municipis, desenvolupin els òrgans de govern, gestió i explotació del parc regional. Aquest espai té dues característiques fundacionals que fa que tota la creació hagi estat molt ràpida. No oblidem que a Catalunya tenim el Parc natural del Garraf, que fa pràcticament 40 anys que està aspirant a ser parc natural. Per declarar un gran espai natural, en aquests moments serien

Antic poble de Peguera, a Figols

necessaris uns 20 anys. Nosaltres això ho hem pogut aconseguir en menys de 2 anys, tot i que estem a les fases inicials de creació administrativa i ens falta el desenvolupament dels projectes.*

Aquesta rapidesa ens l'ha donat el fet d'utilitzar la normativa pròpia dels municipis, les seves ordenances, sense necessitat de redactar-ne d'addicionals, i pel fet d'adaptar-nos al planejament urbanístic vigent de cada municipi. Adaptem, doncs, les realitats del parc regional a la normativa urbanística de cadascun dels municipis sense necessitat de llargs i complexos tràmits de modificació de planejament.

Dintre de la delimitació d'aquest parc regional tenim prop de 3.500 Ha que ja formen part dels espais d'interès natural (EIN) declarats al seu moment. Són els espais de conservació de la serra d'Ensija, Queralt i els Tossals-Peguera. Quan es va fer el desplegament dels espais naturals de tot Catalunya, es van dividir en dos blocs: els espais naturals i els espais naturals de protecció especial, que són els que després van desenvolupar amb els noms coneguts de *parc natural*, *reserves naturals* i tot un seguit de figures de protecció que sí que tenen els seus reglaments, tot i que tenen els reglaments bàsics i ara estan aprovant els plans especials de funcionament de cada un dels parcs, com és el del Cadí, més de 30 anys després.

El parc regional té previst demanar a la Generalitat de Catalunya la gestió dels espais naturals ja existents que estan declarats, que estan reconeguts, però no estan ni gestionats ni reglamentats. Aquesta és la característica dels espais naturals que tenim a Catalunya, la majoria estan en aquesta situació. Per tant, nosaltres, els tres espais que tenim, els integrem al parc regional, no un parc ideat únicament i exclusiva per a la protecció de la natura, sinó un parc ideat per al desenvolupament rural compartit amb la protecció de la natura aprofitant aquests tres espais. Per tant, tampoc no entrem en l'àmbit de la Llei d'espais naturals. Podem afirmar, doncs, que hem generat una nova forma de gestió del territori sense crear ni normativa nova, ni altres figures de protecció. Ens alliberem, d'aquesta manera, la pressió burocràtica excessiva a què estan sotmesos els municipis inclosos en les normatives de protecció actuals.

El model de gestió està emmirallat en el parc regional d'aquí [Parc naturel regional des Pyrénées catalanes], però el model de finançament està basat en el model de finançament dels espais naturals dels Estats Units (EUA); és a dir, dins del finançament no preveiem sols la subvenció perquè això acaba en la decadència econòmica absoluta.

Estació de muntanya als Rasos de Peguera, a Castellar del Riu

Tots els projectes que es desenvolupin portaran incorporada la part de finançament corresponent a

la participació de tot el parc (autofinançament). Ens nodrirem també de les aportacions fetes per diferents administracions de forma ordinària i/o extraordinària. I d'una tercera, molt important, que són les aportacions de privats, ja sigui a través del mecenatge (perquè el parc regional els és un símbol de qualitat per als seus productes) o per les inversions que es fan dintre del parc regional mateix.

Des del parc regional desenvoluparem un seguit de projectes tot cercant les empreses que estiguin interessades a explotar-los, i per tant obtenir el retorn econòmic.

El parc ha de servir, també, per donar suport als municipis. Són municipis molt petits, tenim una densitat de població de 12 hab./km², estem parlant que dintre de les pràcticament 14.000 Ha gestionades hi viuen 1.600 persones i per tant són municipis amb moltes mancances. És, doncs, des del parc regional que subministrarem el servei de manteniment necessaris, s'actuarà de lobby en defensa dels interessos municipals i de les empreses o explotacions existents. A causa de la poca estructura administrativa existent en aquests ajuntaments tan petits, el parc regional ha de ser el cercador de recursos i el localitzador d'inversions. També ha de ser difusor de les activitats i atractius turístics dels municipis i organitzador, per delegació, de fires, mercats i altres activitats de promoció econòmica i/o comercial.

El parc es dotarà d'un servei de seguretat rural mitjançant el desplegament d'una guarderia pròpia que ja tenim assajada amb èxit.

En definitiva, doncs, el parc regional actuarà com a mancomunitat de serveis per tal que els municipis disposin del que, de forma individual, esdevindria difícil o a voltes impossible.

El parc regional no centra sols l'activitat en el desenvolupament econòmic i la gestió del territori, sinó que també entra en el foment, estudi, conservació i difusió del patrimoni cultural. No delimita un espai deshumanitzat, precisament perquè la deshumanització de les zones rurals és el que porta a la seva extinció. Hem d'aconseguir disposar d'un

espai econòmicament sostenible i socialment humanitzat. I això vol dir gestió cultural. Aquesta gestió ocupa, dintre dels primers projectes, un lloc destacat amb un pressupost suficient i gens menystenible.

L'espai de cultura es basa en tres blocs. El primer, recuperació de tradicions i cultura popular (aplecs, música i balls tradicionals...). El segon, recuperació del patrimoni arquitectònic i industrial, atesa la rellevant activitat econòmica que van ser les mines de carbó, la seva activitat forestal, total centrada a l'antic poble de Peguera, que tenim en projecte recuperar. El tercer, la utilització del patrimoni com a escenari cultural, un veritable teatre a la natura on es desenvoluparan recreacions històriques, música en directe i concerts, i activitats literàries i teatrals.

El parc regional és un model de gestió territorial de proximitat nou a Catalunya, fins ara inexistent, i fàcilment exportable a altres indrets del nostre país.

*En el moment de tancar-se l'edició d'aquest article, el Parc Regional del Prepirineu Català ja és una realitat, està constituït, dotat d'òrgans de govern, declarat i registrat, i ja s'han començat a desenvolupar els primers projectes dins d'un pla director aprovat recentment.

Cartell del Parc Regional del Prepirineu Català

